

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Pārdomu dokuments par Eiropas sociālo dimensiju”

[COM(2017) 206],

par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas sociālo tiesību pīlāra izveide””

[COM(2017) 250 final]

un par tematu “Priekšlikums “Eiropas sociālo tiesību pīlārs”. Iestāžu kopīgā proklamācija”

[COM(2017) 251 final]

(2018/C 081/20)

Ziņotāja: **Gabriele BISCHOFF**

Līdzziņotājs: **Jukka AHTELA**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 5.7.2017.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	27.9.2017.
Pieņemts plenārsesijā	19.10.2017.
Plenārsesija Nr.	529
Balsojuma rezultāts	229/4/2
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi

1.1. Saskaņoties ar tādām problēmām kā nodarbinātības nākotne, augošā nevienlīdzība, nabadzība, globalizācija un migrācija, iedzīvotāji un dalībvalstis arvien vairāk apšauba Eiropas Savienību, kas nespēj piedāvāt drošību, sociālo un ekonomisko progresu un kvalitatīvu nodarbinātību vai kas vājina dalībvalstu nacionālo aizsardzību. Debates par Eiropas sociālo dimensiju un Eiropas sociālo tiesību pīlāru (ESTP) varētu būt instruments, ar kura palīdzību panākt jaunu konsensu šajos steidzami risināmajos jautājumos un kas palīdzētu atrisināt ES.

1.2. EESK stingri uzsver, ka pieņemtie lēmumi par scenāriju vai virzienu izvēli sociālās dimensijas saistībā nav akadēmiski, taču fundamentāli ietekmēs cilvēku dzīvi. EESK uzskata, ka reālistisku Eiropas nākotni var veidot, tikai apvienojot stabilu ekonomisko pamatu ar spēcīgu sociālo dimensiju. Mūsdienīgi sociālie pakalpojumi un taisnīgas izredzes it īpaši veicina iespēju nodrošināšanu cilvēkiem, kā arī stiprina sociālo saskaņu un ekonomikas attīstību. EESK atkārtoti uzsver, ka, nosakot ES sociālās dimensijas turpmāko virzienu, par vadošo principu būtu jānosaka Līguma mērķu sasniegšana attiecībā uz līdzsvarotu ekonomikas izaugsmi un sociālo progresu, kas ļautu uzlabot dzīves un darba apstākļus.

1.3. Komiteja apzinās, ka ESTP ir iecerēts kā politiska nodomu deklarācija un pats par sevi nerada jaunas juridiskas tiesības ar prasības spēku. Tādēļ Komiteja uzskata, ka svarīgs signāls būtu Padomes gatavība atbalstīt Proklamāciju Ģēteborgas sociālo lietu samitā 2017. gada novembrī. EESK uzskata, ka precīzs pīlāra īstenošanas ceļvedis palīdzētu sekmēt konvergenci un sasniegt tā mērķus.

1.4. Tomēr Komiteja atzīst, ka pašreizējā politiskajā situācijā pastāv viedokļu atšķirības par to, kā Eiropas Savienībai vajadzētu virzīties uz priekšu. EESK ir pārliecināta, ka visās 27 dalībvalstīs sociālā dimensija ir jāpadziļina vairāk, koncentrējoties uz svarīgiem projektiem, kas nodrošina sociālo un ekonomisko progresu. Tomēr, ja tas nav iespējams, būtu jāizskata alternatīvi risinājumi. Piemēram, dažas valstis varētu virzīties uz priekšu un aicināt citas sekot. Komiteja arī uzsver, ka vajadzīga lielāka skaidrība par to, kādi pasākumi būtu jāattiecinā uz ES-27 un kuriem būtu jāaptver eurozona.

1.5. Visām ieinteresētajām personām visos līmeņos būtu jāvērsas pret augošo nevienlīdzību, nabadzību un sociālo atstumtību. Tāpēc EESK uzskata, ka ir vēl ir jāstrādā, lai definētu kopīgus principus, standartus, politiku un stratēģijas attiecīgos līmeņos attiecībā uz algu labāku konvergenci un minimālās algas ieviešanu vai paaugstināšanu līdz pienācīgam līmenim, pilnībā respektējot sociālo partneru autonomiju. EESK jau savā pirmajā atzinumā par ESTP ⁽¹⁾ uzsvēra, ka SDO pētījums ⁽²⁾ ir noderīgs atskaites punkts. Tajā norādīts, ka minimālās algas līmeņa salīdzināšanai var izmantot virkni rādītāju, kuros ņemti vērā apstākļi konkrētā valstī, tomēr visbiežāk izmantotais rādītājs ir minimālās un vidējās algas attiecība. Svarīgi ir arī nodrošināt, ka visiem iedzīvotājiem ir minimālais ienākums. EESK uzsver, ka sociālajai kohēzijai un sociālajiem ieguldījumiem piešķirtie līdzekļi būtu jāpalielina, lai stātos pretī nākotnes izaicinājumiem.

1.6. Sociālā politika ES tiesiskajā regulējumā ir dalītās kompetences joma. Būs svarīgi panākt konsensu par to, kuram sociālās politikas jomā kas būtu jādara un, it īpaši, kurās jomās un kādā veidā būtu jārikojas Eiropas Savienībai, apvienojumā ar lielāku pārredzamību un pārskatatbildību par veiktajām darbībām vai, gluži pretēji, bezdarbību. Šajā kontekstā jāīsteno reformas un politiskās iniciatīvas, lai risinātu daudzās problēmas un sagatavotu sabiedrību un ekonomiku nākotnes prasībām. Ja pēc atbilstoša termiņa izrādās, ka ar politisku apņemšanos ievērot kopējos principus nepietiek, būtu jāapsver jauni piemēroti pasākumi, tostarp arī leģislatīvas un neleģislatīvas iniciatīvas.

1.7. Attiecīgo rīcībpolitiku izstrādē un īstenošanā pienācīgi jāiesaista visas atbilstīgās pilsoniskās sabiedrības pārstāvības organizācijas, vienlaikus atzīstot sociālo partneru īpašo lomu un respektējot viņu autonomiju. Lai nodrošinātu labi funkcionējošus darba tirgus, taisnīgus darba apstākļus visiem, augstāku ražīgumu un ilgtspējīgu sociālo nodrošinājumu, svarīgi faktori būs arī darba kopīguma slēgšanas sarunu veicināšana un sociālais dialogs visos līmeņos.

1.8. Šā politiskā projekta centrā ir ES kopīgās vērtības, kas ir nostiprinātas pamattiesībās. EESK ir ļoti nobažījies par to, ka netiek īstenotas esošās sociālās tiesības un par "atšķirīgajām pasaulēm" ES tiesību aktu izpildes ziņā. Komisija, būdama "Līgumu sargātāja", ir atbildīga par izpildi, taču dalībvalstu pienākums ir pienācīgi īstenot un ievērot ES regulējumu. EESK uzskata, ka tā varētu uzņemties aktīvāku lomu popularizēšanā, informētības uzlabošanā par pašreizējo stāvokli un tā uzraudzībā, šajā nolūkā izveidojot pastāvīgu forumu, kas veltīts pamattiesību un tiesiskuma jautājumiem.

1.9. Diskusija par Eiropas sociālo dimensiju nevar notikt atrauti no citiem jautājumiem, un tai jābūt saistītai ar debatēm par EMS padziļināšanu, par to, kā izmantot globalizācijas sniegtās priekšrocības, vienlaikus risinot tās radītās problēmas, un kā šie mērķi tiks pienācīgi un efektīvi finansēti.

1.10. Lai uzlabotu sociālo dimensiju, rīcība ir sevišķi vajadzīga divās galvenajās jomās – EMS un vienotajā tirgū. Sociālā politika ir jāiekļauj citādā ES ekonomikas politikā, papildinot to ar labu makroekonomikas politikas pasākumu kopumu un virzību uz EMS padziļināšanu. Attiecībā uz EMS, Eiropas pusgadam būs būtiska loma, atgriežot līdzsvaru starp ekonomisko un sociālo politiku, kā arī atvieglojot labi izstrādātas reformas attiecīgajās dalībvalstīs. Komiteja uzsver, ka ir vajadzīgs ekonomiskais un sociālais Eiropas pusgads. Iecerēts arī, ka sociālais pīlārs ietekmēs Eiropas ekonomikas pārvaldību. ESTP sociālo rezultātu pārskats jāuzlabo ar piemērotākiem un atbilstīgākiem rādītājiem.

⁽¹⁾ OV C 125, 21.4.2017., 10. lpp.

⁽²⁾ *Building a Social Pillar for European Convergence* (Sociāla pīlāra veidošana Eiropas konverģencei), SDO, 2016. gada 18. jūlijs.

1.11. Komiteja joprojām ir pārliecināta, ka laba nākotne ir iespējama un ka spēcīgāka ES var palīdzēt labāk veidot globalizāciju un digitalizāciju, lai nodrošinātu labas izredzes visiem iedzīvotājiem. Tomēr ikvienam jāapzinās, kas ir likts uz spēles – ko varētu zaudēt atkāpjoties un ko var iegūt, ejot uz priekšu.

2. Ievads (pamatinformācija, problēmas un konteksts)

2.1. Desmit gadus pēc finanšu krīzes joprojām ir jūtamas tās ekonomiskās, sociālās un politiskās sekas, un tās ir atstājušas dziļu ietekmi uz Eiropas Savienību un tās iedzīvotājiem. Eiropas Savienībai vajadzīgs nākotnes redzējums un jāatrod jauns virziens, kas tai ļaus risināt tādus svarīgus jautājumus kā darba nākotne, globalizācija, migrācija, nevienlīdzības palielināšanās un nabadzība.

2.2. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka reālistisku Eiropas nākotni var veidot, tikai apvienojot stabilu ekonomisko pamatu ar spēcīgu sociālo dimensiju. Komiteja ir pārliecināta, ka Eiropas Savienībai vajadzīgs atjaunināts konsenss par ilgtspējīgu ekonomisko un sociālo stratēģiju, lai izpildītu savu solījumu iestāties par līdzsvarotu ekonomikas izaugsmi un sociālo progresu, kas vestu uz iedzīvotāju palielinātu labklājību. Tādēļ Komiteja atzinīgi vērtē debates par Eiropas sociālo dimensiju, kas ir daļa no plašākām diskusijām par Eiropas nākotni, kā arī Komisijas priekšlikumu attiecībā uz iestāžu Proklamāciju par Eiropas sociālo tiesību pilāru (ESTP).

2.3. Pārdomu dokuments par Eiropas sociālo dimensiju, kas publicēts 2017. gada 26. aprīlī, ir viens no pieciem šādiem dokumentiem, kas sagatavoti apspriešanai plašajās 27 dalībvalstu vadītāju, ES iestāžu, sociālo partneru un iedzīvotāju debatēs, kuras aizsākās ar Balto grāmatu par Eiropas nākotni⁽³⁾. Dokuments par Eiropas sociālo dimensiju ir Komisijas ieguldījums diskusijā par to, kā Eiropas sociālos modeļus pielāgot pašreizējiem un nākotnes izaicinājumiem, un par to, kā un cik lielā mērā Eiropas Savienībai būtu jāiesaistās šajā procesā.

2.4. Minētajā dokumentā ir aplūkots, vai un, ja tā ir, tad kā sociālo dimensiju var atbalstīt, ņemot vērā dažādos Baltajā grāmatā izklāstītos scenārijus. Tā kā Baltajā grāmatā ir izklāstīti pieci neizsmeļoši un ne preskriptīvi scenāriji, pārdomu dokumentā ir aplūkoti tikai trīs iespējamie Eiropas sociālās dimensijas risinājumi. Tajā ir arī aplūkoti četri galvenie rīki, kuri šobrīd ir ES rīcībā, lai palīdzētu sasniegt iekļaujošas izaugsmes mērķi, proti, tiesību akti, vadlīnijas, finansējums un sadarbība.

2.5. EESK pilnībā atbalsta Komisijas Baltajā grāmatā ierosināto iniciatīvu – Eiropas Savienībai ir pienācis laiks nopietni pārdomāt, kāda būs tās nākotne, ņemot vērā, ka tās dalībvalstu skaits drīzumā varētu samazināties līdz 27 dalībvalstīm. Sociālā dimensija ir šīs diskusijas neatņemama sastāvdaļa.

2.6. Vienlaikus ar pārdomu dokumentu par Eiropas sociālo dimensiju Komisija iesniedza arī ieteikumu un priekšlikumu par Iestāžu kopīgo proklamāciju saistībā ar Eiropas sociālo tiesību pilāru (ESTP/Pilārs)⁽⁴⁾. Pirms tam 2016. gadā notika plaša apspriešanās par pilāra provizorisko projektu. EESK savu sākotnējo viedokli par pilāru izklāstīja 2017. gada janvārī pieņemtā atzinumā⁽⁵⁾, kurā tika izmantoti 28 dalībvalstīs rīkoto debašu galvenie rezultāti.

2.7. Šajā atzinumā EESK atsaucas uz Eiropas Komisijas pieprasījumu sagatavot atzinumu par Pārdomu dokumentu par Eiropas sociālo dimensiju. Tādējādi Komiteja šo iniciatīvu sasaista ar Ieteikumu un ierosināto pilāra proklamāciju.

2.8. “Sociāla Eiropa” ir ļoti plašs jēdziens, kura nozīmes izpratne, kā izklāstīts pārdomu dokumentā, ir krasi atšķirīga. Daži pat apstrīd ES sociālās dimensijas nepieciešamību, jo uzskata, ka ES sociālā politika apdraud Eiropas globālo konkurētspēju. Tomēr citi uzskata, ka “sociāla Eiropa” ir pamats ES ieguldījumam demokrātiskā, saliedētā, kultūras ziņā daudzveidīgā un pārtikušā sabiedrībā.

2.9. Sociālā dimensija vienmēr ir bijusi svarīgs Eiropas Savienības elements, taču, lai arī laika gaitā līdztekus vienotajam tirgum, ekonomiskajai un monetārajai savienībai, darba ņēmēju un pilsoņu pamattiesībām ir izstrādāts relatīvi apjomīgs sociālās jomas *acquis*, dažkārt šķiet, ka tas ir neredzams un neesošs salīdzinājumā ar dalībvalstu nacionālo politiku. Tomēr sociālie apstākļi Eiropā krasi atšķiras. Iespējams, ka atšķirības var pat palielināties, jo īpaši tad, ja integrācijas jomā Eiropa

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/commission/white-paper-future-europe-reflections-and-scenarios-eu27_lv.

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_lv.

⁽⁵⁾ OV C 125, 21.4.2017., 10. lpp.

aktīvi izlemtu atkāpties. Pārdomu dokumentā ir apzināti vairāki pārmaiņu virzītājspēki, kas var ietekmēt dalībvalstu sociālos modeļus, tostarp demogrāfiskās pārmaiņas, kas noved pie sabiedrības novecošanās, daudzveidīgāka un sarežģītāka sabiedrība, dzīvesveida pārmaiņas un darba dzīves pārveide, kuras sekas ir daudzveidīgāki un neregulārāki darba modeļi un darba apstākļi.

2.10. EESK uzskata, ka reālistisku Eiropas nākotni var veidot, tikai apvienojot stabilu ekonomisko pamatu ar spēcīgu sociālo dimensiju. Sociālās politikas jomā Eiropas Savienībai ir dalīta kompetence ar dalībvalstīm, lai arī atbildība pirmām kārtām gulstas uz valsts līmeni, valdībām, sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem. Turpinot attīstību un vispārējā situācijā, kad jāpanāk konsenss jautājumā par Eiropas nākotni, būs svarīgi arī vienoties par to, kuram un kas būs jādara sociālās politikas jomā un jo īpaši, kurās jomās būtu vajadzīga ES rīcība un kādai vajadzētu būt šai rīcībai.

2.11. EESK ir norādījusi, ka problēma ir arī spēkā esošo sociālo tiesību nepildīšana. Komisija kā Līgumu sargātāja ir galvenā atbildīgā par izpildi. Tomēr dalībvalstis ir atbildīgas par ES tiesību aktu pienācīgu īstenošanu un ievērošanu. ES tiesību aktu izpildes ziņā dalībvalstīs ir "atšķirīgas pasaules"⁽⁶⁾ un arī Komisija zināmā mērā atturas no šā jautājuma pienācīgas risināšanas. Arī tas ir šķērslis ceļā uz lielāku konvergenci, un tas ir jānovērš. Komiteja jau ir uzsvērusi nepieciešamību veicināt un īstenot spēkā esošās sociālās tiesības un pamattiesības un uzraudzīt to pārkāpumus⁽⁷⁾. Šajā jomā EESK ir jādarbojas aktīvāk, un tā var izveidot pastāvīgu forumu pamattiesību un tiesiskuma jautājumos, lai uzraudzītu situāciju. Pārredzamība un skaidrība par to, kurš un ko dara, ir ļoti svarīga, lai iedzīvotāji varētu saprast, kur ir atbildības jomas un kuram par tām būtu jāuzņemas atbildība.

2.12. EESK vairākos atzinumos⁽⁸⁾ ir uzsvērusi, ka ir vajadzīgs makroekonomikas politikas pasākumu kopums, kas nevis kavē, bet atbalsta sociālās politikas mērķu sasniegšanu. Tādēļ atzinīgi vērtējams ir lēmuma par ESTP 11. apsvērumu, kur teikts: "Ekonomiskais un sociālais progress ir cieši saistīts [...], un ESTP izveidei būtu jābūt daļai no plašākiem centieniem izveidot iekļaujošāku un ilgtspējīgāku izaugsmes modeli, uzlabojot Eiropas konkurētspēju un padarot to par labāku vietu ieguldījumiem, darbvietu izveidei un sociālās kohēzijas stiprināšanai". Tādēļ diskusija par sociālo dimensiju acīmredzami ir jāsaista ar diskusiju par EMS turpmāko uzbūvi, kas atsevišķi aplūkota pārdomu dokumentā par Eiropas nākotni.

2.13. Galvenais jautājums ir: kāda būs ESTP ietekme? Ir daudz cerību un jautājumu, piemēram, vai pilārs izlabos kopējā tirgus sociālās nepilnības un palīdzēs novērst nelīdzsvarotību starp ekonomiskajām brīvībām un sociālajām tiesībām⁽⁹⁾? Patiesība ir tāda, ka, radot lielas cerības, var izraisīt bumeranga efektu. Tāpēc EESK iesaka reālistisku, taču apņēmīgu pieeju.

2.14. Saistībā ar diskusiju par ESTP Komiteja jau iepriekš ir uzsvērusi, ka Eiropas Savienībai ir jāizstrādā projekts, kas būtu pozitīvs ikvienam, lai Eiropas iedzīvotāju vidū neļautu izplatīties populismam, nacionālismam un skepticismam un pierādītu, ka ES joprojām spēj izpildīt solījumu panākt ekonomikas izaugsmi un radīt darbvietas, kā arī uzlabot iedzīvotāju dzīves un darba apstākļus. Komiteja atkārto, ka tam vajadzētu būt galvenajam principam, nosakot Eiropas sociālās dimensijas turpmāko ievirzi.

3. Pārdomu dokuments par Eiropas sociālo dimensiju

3.1. Rezolūcijā par dokumentu "Baltā grāmata par Eiropas nākotni" EESK jau uzsvēra, ka paredzētajās debatēs ar dalībvalstu valdībām un pilsonisko sabiedrību nebūtu jāapspriež iespēja izvēlēties no pieciem Baltajā grāmatā izklāstītajiem dažādajiem scenārijiem, bet debates būtu jāizmanto, lai apzinātu dažādu variantu un risinājumu iespējamās sekas. Tādēļ

⁽⁶⁾ *Complying with Europe: EU Harmonisation and Soft Law in the Member States*, Gerda Falkner, Oliver Treib, Miriam Hartlapp, 2007.

⁽⁷⁾ OV C 376, 22.12.2011., 74. lpp.

⁽⁸⁾ OV C 271, 19.9.2013., 1. lpp.

OV C 451, 16.12.2014., 10. lpp.

OV C 13, 15.1.2016., 33. lpp.

⁽⁹⁾ OV C 143, 22.5.2012., 23. lpp.

OV C 271, 19.9.2013., 1. lpp.

scenārijos aprakstītie varianti nav jāuzskata par vienīgajām iespējām vai modeļiem, kas raksturo dažādus, savstarpēji nesaistītus risinājumus. Tāda pati pieeja būtu jāpiemēro attiecībā uz pārdomu dokumentu par sociālo dimensiju.

3.2. Pārdomu dokumentā norādīts uz atšķirīgo sociālo situāciju ES dalībvalstīs, apzināti iespējamie pārmaiņu faktori un ierosināti trīs risinājuma varianti:

- sociālā dimensija nepārsniedz pārvietošanās brīvību (tikai pārvietošanās brīvība),
- tie, kas sociālajā jomā vēlas darīt vairāk, dara vairāk (ciešāka sadarbība),
- ES 27 dalībvalstis kopīgi padziļina Eiropas sociālo dimensiju (padziļināta sociālā dimensija visās 27 dalībvalstīs).

3.3. Lai labāk izprastu iespējamās sekas, EESK ir analizējusi minētos trīs risinājumus, ņemot vērā pārdomu dokumentā aprakstītās problēmas un pārmaiņu virzītājspēkus, kā arī problēmas, kurām EESK ir pievērsusies savā pirmajā atzinumā par ESTP. Sekas ir izklāstītas indikatīvu piemēru veidā papildinājumā tikai ilustratīvā nolūkā.

3.4. Pirmais risinājums – sociālā dimensija nepārsniedz pārvietošanās brīvību – nozīmētu vislielākās pārmaiņas salīdzinājumā ar *status quo*, un to varētu uzskatīt par lielu soli atpakaļ. Tas varētu veicināt vēl lielākas atšķirības Eiropas Savienībā, radot ievērojamu ietekmi uz ES pilsoņu dzīvi, un varētu novest pie centrālās spēkiem, kuri galu galā varētu izraisīt ES izjukšanu. No otras puses, varētu uzlaboties pārvietošanās brīvības un ES iekšējās mobilitātes regulējuma kvalitāte un tikt paplašināta tā piemērošanas joma, kā arī Komisijai būtu vieglā veikt izpildi un uzraudzību (t. i., mazāk, bet labāk).

3.5. Otrs risinājums – ciešāka sadarbība – varētu vairot konvergenci vismaz starp dažām dalībvalstīm, bet palielinātu arī atšķirības ar citām (daļēja konverģence). Tas būtu uzlabojums salīdzinājumā ar *status quo* un risinājums pašreizējai problēmai, proti, nepieciešamībai vienmēr meklēt zemāko kopsaucēju vai iekļaut pārāk daudz izņēmumu, kas ļoti sarežģī šo noteikumu īstenošanu. Tomēr šāds risinājums nozīmētu ieviest atšķirīgus tiesību līmeņus pilsoņiem atkarībā no dalībvalsts, kurā viņi dzīvo. Tas radītu arī jaunas problēmas un neskaidrības uzņēmumiem, kuri darbojas visā ES, kuriem vajadzīgi vienlīdzīgi konkurences apstākļi un kuriem būtu jāsaskaras ar dažādām “atbilstības pasaulēm”. Tas varētu mazināt arī atbalstu kopējam tirgum, ja iedzīvotāji valstīs, kuras nebūtu tajā iesaistītas, justos aizvien vairāk aizmirsti.

3.6. Trešais risinājums – padziļināt sociālo dimensiju visās 27 dalībvalstīs – radītu ievērojamas pašreizējās situācijas pārmaiņas un būtu ES mēroga konverģences galvenais virzītājspēks. Tas varētu ietvert ES 27 dalībvalstīm paredzētus juridiski saistošus pasākumus un kritērijus un ES finansējumu, kas piesaistīts kritēriju un kopīgo mērķu izpildei. Tomēr, pat ja EESK ir pārliecināta, ka sociālās dimensijas padziļināšanu vislabāk var īstenot kopā ar visām 27 dalībvalstīm, ņemot vērā jau šobrīd sarežģītās sarunas par ESTP neskaidro koncepciju, nešķiet reāli pieņemt, ka šis risinājums tiks atbalstīts, jo īpaši tajās dalībvalstīs, kuras vēlas saglabāt savu salīdzinošo priekšrocību, proti, zemāku darba samaksu un zemākus sociālos standartus, vai tajās dalībvalstīs, kuras baidās, ka cietīs to nacionālie modeļi un augstie standarti.

3.7. EESK uzskata, ka pieeja “padziļināt sociālo dimensiju, kur tas ir iespējams, un vairāk orientēties uz rezultātiem” arī būtu nozīmīgs lielākas konverģences virzītājspēks. Tādēļ Komiteja atbalsta saistošākus, Eiropas pusgadā balstītus pasākumus⁽¹⁰⁾ – ar vismaz eurozonai, bet, vēlams, visām ES 27 dalībvalstīm paredzētiem nodarbinātības, izglītības un sociālās labklājības kritērijiem (piemēram, ar kopīgu atsaucē satvaru attiecībā uz ienākumu atbalstu tiem, kam tas ir vajadzīgs). Tas būtu jāpapildina ar ceļvedi, kurā izklāstītas kopējas iniciatīvas nozīmīgās jomās, kurās ES rīcība, ja iespējams, koncentrēta uz rezultātu, rada acīmredzamu pievienoto vērtību. Sociālajai kohēzijai un sociālajiem ieguldījumiem piešķirtie līdzekļi būtu jāpalielina, lai risinātu problēmas, kas saistītas ar prasmēm un kompetencēm, digitalizāciju un demogrāfiskajām pārmaiņām Eiropas Savienībā.

⁽¹⁰⁾ Tas ir Komisijas priekšlikums attiecībā uz “EMS padziļināšanu”.

4. Proklamācija “Eiropas sociālo tiesību pilārs”

4.1. EESK jau ir norādījusi, ka Eiropas sociālo tiesību pilāram būtu jāveicina taisnīgs līdzsvars starp Eiropas Savienības ekonomisko un sociālo dimensiju. Ekonomikas un sociālo mērķu līdzsvarošana pārsniedz viena pilāra veidošanu un transversāli šķērso Eiropas Savienības pamatus.

4.2. Paziņotie pilāra mērķi ir palīdzēt veidot “taisnīgu un patiešām visas Eiropas mēroga darba tirgu” un kalpot par “kritēriju konverģences atjaunošanai eurozonā”, pārsniedzot LESD X sadaļā minētās kompetences sociālās politikas jomā. Tie ir vērsti uz ekonomikas un monetārās politikas pamatiem, kā arī LESD VIII un IX sadaļā minēto nodarbinātības stratēģiju.

4.3. Pilārā noteikti 20 “principi un tiesības”, kurus Komisija uzskata par būtiskiem, lai 21. gadsimtā izveidotu taisnīgas un labi funkcionējošas darba tirgus un labklājības sistēmas, grupējot tos trīs kategorijās: 1) vienādas iespējas un darba tirgus pieejamība, 2) taisnīgi darba nosacījumi un 3) sociālā aizsardzība un iekļaušana.

4.4. ESTP izveidošana ir gan retrospektīva, gan vērsta uz nākotni. Pilārā iecerēts atspoguļot spēkā esošos sociālās jomas ES tiesību aktus un norādīts, vai un kā tie vajadzības gadījumā būtu jāpapildina, lai ņemtu vērā galvenās pārmaiņas darba jomā un sabiedrībā un tādējādi 21. gadsimta Eiropā palīdzētu izveidot labi funkcionējošas darba tirgus un labklājības sistēmas.

4.5. Ir jāprecizē, kāds juridiskais raksturs ir šim pilāram, kas tiek prezentēts kā divi atsevišķi, lai arī gandrīz identiski instrumenti: Komisijas ieteikums⁽¹¹⁾ un priekšlikums par iestāžu kopīgo proklamāciju⁽¹²⁾. Pievienotajā paziņojumā teikts, ka instrumentu izvēlē ir ņemti vērā plašāki politikas apsvērumi un juridiskie ierobežojumi, proti, ierobežojumi attiecībā uz ES kompetenci sociālās politikas jomā.

4.6. Ieteikums, Komisijai īstenojot ar LESD 292. pantu piešķirtās pilnvaras, ir spēkā nekavējoties. Ieteikumā nav skaidri norādīts tā adresāts, taču 17.–20. apsvērumā ir paskaidrots, ka “Rezultātu sasniegšana Eiropas sociālo tiesību pilāra jomā ir kopīga apņemšanās un atbildība starp Savienību, tās dalībvalstīm un sociālajiem partneriem” un ka tas būtu “jāīsteno gan Savienības, gan dalībvalstu līmenī, ievērojot attiecīgo kompetenci un subsidiaritātes principu”. Šajā saistībā EESK vēlas arī uzsvērt, ka jārespektē sociālo partneru autonomija.

4.7. Vienlaikus Eiropas Komisija ierosina ESTP “svinīgi izsludināt ES iestādēm kopā”. Attiecībā uz izsludināšanu ES Līgumos nav paredzēts juridiskais pamats, lai gan šis instruments iepriekš jau vienreiz ir izmantots attiecībā uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (CFREU), ko Eiropadome pirmo reizi izsludināja 2000. gada 7. decembrī Nicā. Izsludināšana ir jānošķir no iestāžu nolīguma LESD 295. panta izpratnē, un saskaņā ar Padomes juridisko novērtējumu proklamācija: “ir netipisks akts, kas nav juridiski saistošs un nerada tieši īstenojamas tiesības.”

4.8. ESTP izsludināšanas process atšķiras arī no Kopienas Hartas par darba ņēmēju sociālajām pamattiesībām, ko pieņēma 1989. gada 9. decembrī. Arī šim pēdējam minētajam dokumentam ir tikai deklaratīvs raksturs, tomēr to ir parakstījušas visas dalībvalstis, izņemot Apvienoto Karalisti. Tā nebija kopīga deklarācija, kas pieņemta kopā ar pārējām Eiropas iestādēm, lai gan Eiropas Komisija iesniedza Sociālās politikas rīcības programmu minētās hartas īstenošanai (COM (89) 568 final). Turklāt tajā ir paredzēti tās īstenošanas noteikumi.

4.9. Ciktāl “Eiropas sociālo tiesību pilāra īstenošana” ir kopīga apņemšanās un dalīta atbildība starp Savienību, tās dalībvalstīm un sociālajiem partneriem, Padome un Eiropas Parlaments var pievienoties Komisijai, lai svinīgi izsludinātu pilāru. Paredzēts, ka ESTP ietekmēs arī ES ekonomikas pārvaldību (Eiropas pusgads, sociālo rezultātu pārskats), tādēļ Padomē panākts konsenss par atbalstu proklamācijai būtu svarīgs signāls. Lai arī atzīts, ka sociālajiem partneriem piekrit kompetence daudzās jomās, Komiteja konstatē, ka oficiāli tie nav iekļauti proklamēšanas procesā⁽¹³⁾.

⁽¹¹⁾ OV L 113, 29.4.2017., 56. lpp..

⁽¹²⁾ Turklāt ieteikumam un proklamācijai ir pievienots pamata paziņojums un vairākas papildinošas nelegislatīvas iniciatīvas, tostarp sociālo rezultātu pārskats progresa uzraudzībai, divi dokumenti par apspriešanos ar sociālajiem partneriem un tiesību akta priekšlikums direktīvai par darba un privātās dzīves līdzsvaru, par kuru EESK sagatavos atsevišķu atzinumu.

⁽¹³⁾ Sk. Eiropas Komisijas paziņojumu “Eiropas sociālo tiesību pilāra izveide”, 6. lpp., COM (2017) 250 final.

4.10. Komiteja apzinās, ka pīlārs ir iecerēts kā politiska nodomu deklarācija, neradot jaunas juridiskas tiesības ar prasības spēku. Komisija nošķir tiesības un principus – tiek no jauna apstiprinātas dažas tiesības, kas jau ir paredzētas Savienības tiesību aktu kopumā, savukārt principi ir jauni un paredzēti, lai risinātu sabiedrības, tehnoloģiju un ekonomikas attīstības radītās problēmas. Kā minēts paziņojumā, ne principi, ne tiesības faktiski nav tieši izpildāmi.

4.11. Lai gan šāda izsludināšana nav juridiski saistoša, tā paustu ES iestāžu, kā arī Padomes un dalībvalstu politisku apņemšanos īstenot ESTP, vienlaikus ievērojot kompetenču sadalījumu un subsidiaritātes principu.

4.12. Atšķirībā no ESTP Pamattiesību hartai juridiski ir tāds pats spēks kā Līgumiem, tāpēc tā pieder pie primārajiem tiesību aktiem, lai arī tā nerada jaunas kompetences ES līmenī un, kaut arī ES iestādēm tā ir juridiski saistoša, ES iedzīvotāji to nevar īstenot tiešā veidā. Tai ir plašāka pieeja gan attiecībā uz ekonomiku, gan sociālajām tiesībām. Ja pēc atbilstoša termiņa izrādās, ka ar iepriekšminēto politisko apņemšanos nav izdevies panākt, lai visās dalībvalstīs būtu konkrētas šā pīlāra īstenošanas iniciatīvas, būtu jāapsver jauni piemēroti pasākumi, tostarp arī leģislatīvas un neleģislatīvas iniciatīvas. EESK jau ir informējis par nepieciešamību pēc pamatdirektīvas par minimālajiem ienākumiem⁽¹⁴⁾. Jaunos juridiskos atzinumos, piemēram, Vācijas darba lietu ministrijas pasūtītajos atzinumos, tiek pētīts, kā to būtu iespējams īstenot⁽¹⁵⁾.

4.13. EESK jau 2011. gada atzinumā⁽¹⁶⁾ ir uzsvērusi, ka sociālās pamattiesības nav nodalāmas no civiltiesībām un politiskajām tiesībām un tāpēc tām jāpievērš īpaša stratēģiska uzmanība. Tā ierosināja papildu iniciatīvas un veicināšanas pasākumus, ar ko palielināt pamattiesību īstenošanas stratēģijas efektivitāti. Komisija nav pietiekami pievērsusies spēkā esošo sociālo tiesību neizpildes problēmai, un, pēc EESK domām, pastāv zināms risks, ka ESTP padarīs neskaidru Komisijas īpašo uzdevumu, kas tai jāpilda kā "Līgumu sargātājai".

5. Saikne starp pārdomu dokumentu par Eiropas sociālo dimensiju un Eiropas sociālo tiesību pīlāru

5.1. Plašākās debatēs par Eiropas nākotni jāņem vērā arī saikne starp ESTP un pārdomu dokumentu par Eiropas sociālo dimensiju, kā arī citiem pārdomu dokumentiem. ESTP analīze rāda, ka pīlāra īstenošanā noteikti var kombinēt vairākus scenārijus, kas izklāstīti Baltajā grāmatā un pārdomu dokumentā par sociālo dimensiju.

5.2. ESTP galvenokārt ir paredzēts eurozonas dalībvalstīm. Šajā ziņā ESTP filozofija ir tuvāka scenārijam, kurā "tie, kas vēlas darīt vairāk, dara vairāk". Pīlāra īstenošanas uzraudzība, izmantojot sociālo rezultātu pārskatu ar atbilstīgākiem un piemērotākiem rādītājiem, kas būtu jāiekļauj Eiropas pusgadā, varētu veicināt zināmu progresu šajā virzienā. Par šādiem rādītājiem būtu jāapspriežas ar pilsonisko sabiedrību un sociālajiem partneriem, jo pašreizējais priekšlikums nav pietiekams.

5.3. Daži no Paziņojumā par ESTP ierosinātajiem turpmākajiem pasākumiem atbilst ES27 scenārijam, savukārt citi varētu būt paredzēti scenārijam "tie, kas vēlas darīt vairāk, dara vairāk". Tādējādi tādi pasākumi kā Iniciatīva strādājošo vecāku un aprūpētāju darba un privātās dzīves līdzsvara atbalstam, kas ietverta sociālo tiesību pīlāra pasākumu paketē, ir paredzēti piemērošanai ES 27 dalībvalstīs. Tāpat arī pasākumi, kas saistīti ar spēkā esošo tiesību aktu izpildi un sociālo dialogu, ir paredzēti ES 27 dalībvalstīm. Nepieciešamība darboties ierobežotākā ģeogrāfiskajā līmenī varētu radīt arī jaunus izaicinājumus ES līmenī pārstāvētajiem sociālajiem partneriem.

5.4. Citi pasākumi, kas ierosināti ieteikumā, piemēram, attiecībā uz Eiropas pusgadu un Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanu, ir piemērojami un paredzēti tikai eurozonai. Tie labāk iederas scenārijā "tie, kas vēlas darīt vairāk, dara vairāk". Pārdomu dokumentā kā šāda scenārija piemērs ir minēta stabilāka konverģence virzībā uz vairāk integrētiem darba tirgiem, visefektīvākajām sociālajām sistēmām un spēcīgākajām izglītības un veselības aprūpes sistēmām.

⁽¹⁴⁾ OV C 170, 5.6.2014., 23. lpp. (Darba devēju grupa šo atzinumu neatbalstīja; sk. www.eesc.europa.eu/resources/docs/statement-minimum-income.pdf).

⁽¹⁵⁾ "Ein verbindlicher EU-Rechtsrahmen für soziale Sicherungssysteme in den Mitgliedstaaten", Prof. Dr. Thorsten Kingreen juridiskais atzinums, 2017. gada septembris.

⁽¹⁶⁾ OV C 376, 22.12.2011., 74. lpp.

5.5. ES finansiālais atbalsts no Eiropas Sociālā fonda labāk iederas ES 27 dalībvalstu pieejā. Priekšlikums palielināt pieejamo finansējumu Pārdomu dokumentā ir minēts kā piemērs sociālās dimensijas padziļināšanai ES 27 dalībvalstīs.

6. Saikne ar citiem pārdomu dokumentiem par Eiropas nākotni

6.1. Diskusija par Eiropas sociālo dimensiju nevar notikt atrauti no citiem jautājumiem, tādēļ ir svarīgi ņemt vērā saikni ar citiem pārdomu dokumentiem par Eiropas nākotni un tajos paustajiem vēstījumiem par sociālo dimensiju un tālāko rīcību, lai arī EESK par dažiem no šiem dokumentiem sagatavos atsevišķus atzinumus⁽¹⁷⁾.

6.2. **“Pārdomu dokumentā par ekonomiskās un monetārās savienības padziļināšanu”** uzsvērts, ka EMS padziļināšanas pamatprincipi ir darbvieta, izaugsme, sociālais taisnīgums, ekonomikas konverģence un finanšu stabilitāte. Tā šķiet diezgan sašaurināta EMS sociālās dimensijas koncepcija. Pirmkārt, tajā trūkst konsekvences attiecībā uz ekonomisko un sociālo konverģenci vai – jo īpaši – attiecībā uz augšupēju konverģenci un, otrkārt, tajā galvenokārt norādīts uz “sociālo taisnīgumu”. Nav skaidrojuma par “sociālā taisnīguma” (*social fairness*) jēdzienu jeb tā saturu, un [attiecībā uz dokumenta tekstu angļu valodā – tulk. piezīme] nav skaidrs, kāpēc tajā nav atsaucies uz “sociālo taisnīgumu” (*social justice*) saskaņā ar LESD 3. pantu.

6.3. Pārdomu dokumentā par EMS minēts, ka galvenais instruments ir ekonomikas politikas koordinācijas stiprināšana Eiropas pusgada ietvaros. Atbilstoši Eiropas pusgadam ESTP daudziem šiem politikas virzieniem sniegs jaunu ievirzi “ceļā uz labākiem darba un dzīves apstākļiem”. Tāpēc vajadzēs “vēl vairāk veicināt sadarbību un dialogu ar dalībvalstīm, iesaistot arī valstu parlamentus, sociālos partnerus, valstu produktivitātes padomes un citas ieinteresētās personas, lai nodrošinātu lielāku vietējo atbildību un veicinātu labāku reformu īstenošanu”. Pārdomu dokumentā Komisija uzsver arī saikni starp valstu reformām un esošo ES finansējumu. Būtībā diskurss par to, ka jāuzņemas lielāka atbildība, ka jāiesaista sociālie partneri, kā arī par ES finansējuma nosacījumiem nav nekas jauns un tikai akcentē to, ka jāuzlabo pārvaldība un Eiropas pusgada īstenošana.

6.4. Pārdomu dokumentā par EMS izvirzītie priekšlikumi attiecībā uz konverģences procesa atjaunināšanu ir koncentrēti uz ES mēroga satvara izmantošanu ar mērķi stiprināt konverģenci, ekonomikas politikas koordināciju un saikni starp valstu reformām un ES finansējumu. Viedokļi par ES finansējuma piesaisti reformām atšķiras, un EESK iesaka, ka to varētu darīt tikai tad, ja visā procesā pilnībā iesaista Eiropas Parlamentu, paredzot vienlīdzīgus nosacījumus un skaidri nosakot arī valstu parlamentu uzdevumus. Tiek sagaidīts, ka lielāku konverģenci un stabilitāti varēs panākt, **īstenojot pareizās strukturālās reformas**. Lai arī EESK piekrīt viedoklim, ka labi pārdomātais reformas attiecīgajās dalībvalstīs var būtiski veicināt lielāku augšupēju konverģenci un padarīt sociālās drošības sistēmas atbilstīgākas un noturīgākas, tā uzsver arī nepieciešamību uzlabot makroekonomikas politikas pasākumu kopumu un plašāk iesaistīt sociālos partnerus makroekonomikas dialogā, Eiropas pusgada procesā un ar to saistītajās reformās.

6.5. EMS instrumentu kopumā sociālo rezultātu pārskats ESTP kontekstā, līdztekus valstu produktivitātes padomēm, tiek uzskatīts par vienu no ekonomiskās savienības elementiem, kura uzdevums ir uzraudzīt produktivitātes attīstību. Tā ir norāde uz saikni starp EMS padziļināšanu un ESTP. ESTP ir paredzēts kā **kompass virzībā uz konkrētām strukturālām reformām** jomās, kas minētas 20 principos.

6.6. EMS dokumenta 2. pielikumā minēts, ka ir svarīgi atsākt sociālo dialogu, un Eiropas Komisijas mēģinājums izveidot ESTP novērtēts kā “svarīgs solis” (32.–33. lpp.). Šajā saistībā ir svarīgi sociālo dialogu izprast plašāk, neaprobežojoties tikai ar sociālās politikas sadaļā minēto satvaru. Lai gan Eiropas Savienības pienākums stiprināt sociālo partneru lomu ir minēts sociālās politikas sadaļā, šim pienākumam attiecīgos gadījumos jārada ietekme, kas ir plašāka par šo politiku.

6.7. Pārdomu dokumentā par globalizācijas iespēju izmantošanu Eiropas Komisija mēģina mazināt pieaugošās bailes un kritisko attieksmi pret pašreizējo globalizācijas politiku un tās rezultātiem. Tādēļ Komisija uzsver, ka globalizācijai var būt labvēlīga ietekme, ja to pienācīgi izmanto, lai pārāk liels skaits cilvēku nejustos atstumti.

⁽¹⁷⁾ EMS padziļināšana līdz 2025. gadam (ECO/438) (skatīt šā Oficiālā Vēstneša 124. lappusi), ES finanses līdz 2025. gadam (ECO/439) (skatīt šā Oficiālā Vēstneša 131. lappusi).

6.8. Komisija apgalvo, ka stabilai sociālajai politikai ir svarīga nozīme, lai šajā procesā aizsargātu iedzīvotājus un nodrošinātu viņiem vairāk iespēju. Komisija uzskata, ka tas ir priekšnosacījums, lai sekmētu iedzīvotāju uzticēšanos un palāvību attiecībā uz globalizācijas radītajām problēmām un ieguvumiem.

6.9. Pārdomu dokumentā par **globalizācijas iespēju izmantošanu** īpaši aplūkota viena no sociālajām dimensijām. EESK piekrīt, ka "labāka globalizācijas sniegto ieguvumu sadale apvienojumā ar efektīvu sociālo aizsardzību palīdzēs cilvēkiem atrast pienācīgas kvalitātes darbu un pielāgoties pārmaiņām. Plašākā nozīmē taisnīga un vienlīdzīga resursu pārdale, kā arī mērķtiecīgi ieguldījumi, ar kuriem veicina neaizsargātāko personu grupu, tostarp migrantu, sociālo iekļaušanu, palīdzēs stiprināt sociālo kohēziju". Tas pilnībā atbilst tam, ka arī EESK ir piešķirusi svarīgu nozīmi taisnīgai pārejai digitalizācijas un globalizācijas kontekstā. Komisija arī uzsver: "ES arī vajadzētu būt inovatīvai un konkurētspējīgai ekonomikai, kurā piedalās pasaulē vadošie uzņēmumi un iedzīvotāji, kas var pielāgoties pārmaiņām un spēj radīt labklājību, kas nepieciešama mūsu sociālā modeļa saglabāšanai."

6.10. EESK arī atbalsta viedokli, ka ir svarīgi uzlabot globālos sociālos un darba standartus un praksi, cieši sadarbojoties ar SDO, sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, jo īpaši tām, kas piedalās šajā programmā, piemēram, sociālās ekonomikas organizācijām.

6.11. EESK piekrīt, ka ES var veidot globālo noteikumu kopumu ne vien tāpēc, ka tā ir pasaulē lielākais vienotais tirgus, lielākais tirdzniecības partneris un investors, bet arī tāpēc, ka tā uzskata, ka globālām problēmām ir iespējami globāli risinājumi. Tādējādi Eiropas sociālajam modelim, mūsu pamatvērtībām un pamattiesībām vajadzētu būt mūsu "kompasam un atsauces modelim ceļā uz taisnīgu globalizāciju".

6.12. Lai gan pārdomu dokuments par **ES finanšu nākotni** bija pēdējais, kas jāpublicē, ES budžetam būs galvenā nozīme, taču tā izveidi, protams, noteiks izvēles, kas izdarītas attiecībā uz Eiropas nākotni. Pārdomu dokumentā par ES finanšu nākotni novērtēta ES izdevumu ietekme atbilstīgi Baltajā grāmatā izklāstītajiem pieciem scenārijiem, kas ļoti lielā mērā ietekmēs iedzīvotājus, reģionus un to iedzīvotāju grupas, kurām atbalsts vajadzīgs visvairāk. Tikai piektajā scenārijā, kur dalībvalstis vienojas kopā darīt vairāk, lielāka summa tiks izdota ekonomiskajai, sociālajai un teritoriālajai kohēzijai.

6.13. Apvienotās Karalistes aiziešanai no ES būs liela ietekme uz ES budžetu. EESK apzinās risku, ka tas varētu samazināt sociālās jomas finansējumu. EESK uzsver, ka Eiropas Sociālais fonds ir svarīgs lielākas konverģences virzītājspēks un, lai risinātu nākotnes problēmas, tā finansējumu nevajadzētu samazināt.

7. EESK prioritārās jomas un attiecīgo dalībnieku rīcība dažādos līmeņos

7.1. Savā pirmajā atzinumā par ESTP EESK jau noteica galvenās jomas, kurās tā uzskata, ka atbilstoši attiecīgajām kompetencēm ir vajadzīga rīcība ES un/vai valstu līmenī:

- ieguldījumi un inovācija,
- nodarbinātība un kvalitatīvu darbvietu izveide,
- nabadzības novēršanas pasākumi, tostarp minimālais ienākums,
- taisnīga un vienmērīga pāreja, ko atbalsta ar aktīvu darba tirgus politiku,
- pamatnosacījumi darba tirgos, ar ko atbalsta jaunas, daudzveidīgākas profesionālās karjeras iespējas un taisnīgus darba apstākļus visiem,
- sociālā aizsardzība visiem (jauni nodarbinātības veidi, piemēram, platformas u. tml.),
- sociālie ieguldījumi (prasmes, pāreja u. tml.),

— vispārējas nozīmes sociālie pakalpojumi.

7.2. Lai panāktu konsensu par turpmāko rīcību, būtu jāapzina svarīgākie projekti šajās jomās. Vispirms ES būtu jāīsteno projekti, kuriem ir tieša pozitīva ietekme un kurus atbalstīs visi iedzīvotāji.

8. Nākamie soli pēc Ģēteborgas sociālo lietu samita (2017) un vēlāk: no principiem uz tiesībām⁽¹⁸⁾?

8.1. Ir pagājuši trīs gadi no brīža, kad Komisijas priekšsēdētājs Ž. K. Junkers pirmo reizi paziņoja, ka vēlas, lai ES sasniegtu "sociālo AAA reitingu"⁽¹⁹⁾. Ž. K. Junkera vadītā Komisija savas iniciatīvas sāka samērā vēlu, un tai bija vajadzīgs ilgs laiks, lai apspriestos par ESTP (viens gads). Vēl vairāk laika pagāja pēc tam, kad sākās debates par Eiropas nākotni, turklāt bez jebkādiem praktiskiem Komisijas ieteikumiem par to, kā rīkoties. Eiropas Parlamenta vēlēšanas notiks 2019. gadā, un arī Komisijai būs jauns sastāvs. Daudzi uzskata, ka šis laika paradokss – no vienas puses, lai pirms 2019. gada stabilizētu EMS un Eiropas sociālo modeli(-ļus), laika kļūst arvien mazāk, un, no otras puses, mēģinājums iegūt laiku pirms lielajām vēlēšanām, kas notiks 2017. gada rudenī, – diemžēl neļauj Eiropas Savienībai "ieiet atpakaļ sliedēs".

8.2. Komisijas 2017. gada aprīļa priekšlikums par Eiropas sociālo tiesību pilāra kopīgu izsludināšanu tika uzņemts ar dalītām jūtām. Daži domā, ka tas ir nozīmīgs progress, citi uzskata, ka tas galvenokārt ir simbolisks pasākums, kas nav pietiekami reāls, lai pārvarētu sociālo krīzi, bet daži pat baidās, ka tas varētu būt pārāk tālejošs. EESK aicina visas trīs ES iestādes pēc Ģēteborgas sociālo lietu samita (2017. gada novembrī), pamatojoties uz ESTP proklamāciju un diskusijām par pārdomu dokumentu par Eiropas sociālo dimensiju, izstrādāt ES iedzīvotājiem paredzētu pozitīvu programmu, kuras mērķis ir stiprināt nākotnei piemērotu Eiropas ekonomikas un sociālo modeli, sekmējot ekonomikas izaugsmi, nodarbinātību, iedzīvotāju labklājību un augšupēju konvergenci nodarbinātības un sociālo rezultātu jomā.

8.3. Situācija attiecībā uz pilāru joprojām ir nenoteikta, tostarp nav zināms, vai to izsludinās visas dalībvalstis. Ja tā notiks, svarīgs EESK uzdevums būs noteikt, kādi pasākumi ir jāveic, lai nodrošinātu tā kļūšanu par efektīvu instrumentu. EESK uzskata, ka turpmākie pasākumi būs jāveic visatbilstīgākajā līmenī, tostarp kopējas iniciatīvas nozīmīgās jomās, kurās ES rīcība rada acīmredzamu pievienoto vērtību, un, ja iespējams, būtu koncentrēti jāvērs uz rezultātiem. EESK uzskata, ka precīzs ESTP īstenošanas ceļvedis palīdzētu sekmēt konvergenci un sasniegt tā mērķus.

8.4. EESK ierosina ietekmes novērtējumos iekļaut arī vērtējumu par saderību ar ESTP. Saskaņā ar labāka regulējuma programmu lielāka uzmanība būtu jāpievērš tam, vai un kā iniciatīvas veicina sociālo progresu attiecībā uz iedzīvotājiem un vai ir viegli ievērot atbilstību tām un tās izpildīt.

8.5. EESK uzskata, ka tās uzdevums ir uzraudzīt šo procesu, atbalstīt to, rīkojot debates valsts līmenī, un pārliecināt, ka svarīga ir labāka pārredzamība un pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana. Tā brīdina arī neieviešāt jaunus sarežģītus procesus un neraudzīties uz ES nākotni galvenokārt tikai no iestāžu perspektīvas.

Briselē, 2017. gada 19. oktobrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽¹⁸⁾ Piezīme: šī ir svarīga nodaļa, kas attiecas uz pārvaldības un īstenošanas jautājumiem, piemēram, Eiropas pusgadu un sociālo partneru lomu, kā arī to, kādu funkciju var pildīt EESK. Tā ir jāizstrādā visaptveroši. Tālāk tekstā ir sniegts pārskats par (politikas) pasākumiem, kas veikti saistībā ar ESTP.

⁽¹⁹⁾ 2014. gada 22. oktobris, Eiropas Parlaments.

Papildinājums

Sociālās dimensijas kopsavilkums

Problēmas	1. scenārijs "Tikai pārvietošanās brīvība"	2. scenārijs "Ciešāka sadarbība"	3. scenārijs "Padziļināta sociālā dimensija visiem kopā"	ESK scenārijs (4.) "Sociālās dimensijas padziļināšana, ja tas ir iespējams, un vairāk koncentrēties uz rezultātiem"
Demogrāfiskās pārmaiņas un jauni ģimenes modeļi	Varētu radīt jaunus motivētājfaktorus, kuri, it īpaši kvalificētus iedzīvotājus, mudinātu atstāt valsti, lai meklētu labākas darba samaksas iespējas. 27 risinājumi/mazāka konverģence virzībā uz jauniem ģimenes modeļiem/dzimumu lomām sabiedrībā	Arī varētu radīt jaunus motivētājfaktorus, kas, jo īpaši kvalificētus iedzīvotājus, mudinātu doties uz "avangarda grupas" dalībvalstīm. Inovatīvi risinājumi jauniem darba un privātās dzīves līdzsvarošanas variantiem, dzimumu līdztiesībai/labākai sieviešu līdzdalībai darba tirgū utt. avangarda grupas dalībvalstīs.	Labāk izmantots un izveidots ES darba tirgus, piemērojot kopējus standartus, labāka konverģence. Vienāds pensionēšanās vecums visā ES, saistīts ar paredzamo mūža ilgumu (taču spēcīgs protests daudzās dalībvalstīs).	— Stingri kritēriji attiecībā uz darba tirgus rezultātiem (sieviešu/neaizsargātu iedzīvotāju grupu/vecāku cilvēku līdzdalība, pienācīgas kvalitātes nodarbinātība) — Kritēriji sociālās aizsardzības jomā (pabalsti un pakalpojumi) — Leģislatīvi un neleģislatīvi pasākumi darba un privātās dzīves līdzsvarošanai, lai uzlabotu dzīves un darba apstākļus

Problēmas	1. scenārijs "Tikai pārvietošanās brīvība"	2. scenārijs "Ciesāka sadarbība"	3. scenārijs "Padziļināta sociālā dimensija visiem kopā"	EESK scenārijs (4.) "Sociālās dimensijas padziļināšana, ja tas ir iespējams, un vairāk koncentrēties uz rezultātiem"
Digitalizācija/ nodarbinātības modeļu maiņa	Viena ES regulējuma vietā būs 27 risinājumi attiecībā uz darbu platformām, darba laiku, MI utt., taču reakcija valsts līmenī būs ierobežota	Varētu rast jaunus risinājumus, lai, samazinot riskus, labāk aizsargātu iedzīvotājus un radītu viņiem iespējas izmantot pārmaiņas. Citas dalībvalstis varētu pievienoties vēlāk. Viegļāk atrast kvalificētus darba ņēmes, piemērojot kopīgus standartus un vienu sociālās apdrošināšanas numuru.	1 standarts/noteikumi attiecībā uz platformu darba ņēmēju nodarbinātības statusu, jauni inovatīvi risinājumi un projekti. ES IT sistēmas	— Nodarbinātības nākomi padarīt par pozitīvu projektu — Salīdzinoši novērtēt efektīvu un mērķtiecīgu aktīvo darba tirgus politiku, lai sasniegtu labus nodarbinātības rezultātus — Pārejai uz "Darbs 4.0" jānotiek vienlaikus ar pāreju uz "Labklājība 4.0" — Ar pamatnosacījumiem darba tirgū jāatbalsta jaunas, daudzveidīgākas profesionālās izaugsmes iespējas — Vajadzīga sistēma, lai nodrošinātu taisnīgus darba apstākļus visiem — Nodrošināt iedzīvotājiem iespējas veikt vajadzīgo pāreju (prasmes, jaunas darbvietas)
Globalizācija	ES sociālais modelis nav taisnīgas globalizācijas atsaucē modelis, sa- režģītāk noteikt standartus globālā līmenī	Ar avangarda valstu grupu aprobe- zots globalizācijas atsaucē modelis. Avangarda valstu grupa, izmantojot kopīgus rīkus un finansējumu, labāk pārvalda pārmaiņas/nodrošina pras- mes	ES sociālais modelis var būt spēcī- gāks taisnīgas globalizācijas atsaucē modelis, palīdz noteikt standartus globālā līmenī, nosakot standartus pasaulē lielākajam kopējam tirgum.	— ES ekonomikas un sociālais mo- delis, kura pamatā ir augoša nodarbinātība, sociālais progress un ražīgums — IAM mērķu īstenošana, jo īpaši 1. mērķis (novērst nabadzību), 3. mērķis (laba veselība un labklājī- ba), 5. mērķis (dzimumu līdztiesī- ba) un 8. mērķis (pienācīgs darbs un ekonomikas izaugsme)

Problēmas	1. scenārijs "Tikai pārvietošanās brīvība"	2. scenārijs "Ciesāka sadarbība"	3. scenārijs "Padziļināta sociālā dimensija visiem kopā"	EESK scenārijs (4.) "Sociālās dimensijas padziļināšana, ja tas ir iespējams, un vairāk koncentrēties uz rezultātiem"
Atšķirības dalībvalstu starpā un to iekšienē	Atšķirību palielināšanās, vairs nav ES finansējuma konverģences uzlabošanai. Dalībvalstīm jāveido savi fondi, atšķirības turpinās palielināties	Pieaug atšķirības starp avangarda dalībvalstu grupu un pārējiem dalībvalstīm. Varētu rasties dažādi uzņēmējdarbības modeļi un jauni motivējošie faktori uzņēmumiem	Ievērojami samazinātos, panākot labāku konverģenci. Īpaša uzmanība/tīcība, izmantojot kritērijus un finansiskus stimulus	— Kritēriji sociālās aizsardzības jomā (atbilstības nosacījumi, pabalstu apmērs un izmaksas ilgums) — Eiropas Stratēģisko investīciju fonds un Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI fondi), lai radītu darbvietas un veicinātu teritoriālo un sociālo kohēziju
Nevienlīdzības/nabadzības pieaugums	Aizvien straujāk turpināsies dažās dalībvalstīs, citas labāk spēs aizsargāt savus iedzīvotājus, ierobežojot Tiesas spriedumu ietekmi utt. Sociālā/algu dempinga dēļ palielināsies nevienlīdzība	Mazāka nevienlīdzība avangarda dalībvalstīs, ko panāk ar labāku kompensāciju, izmantojot sociālo politiku; iespējams, palielināsies nevienlīdzība citās dalībvalstīs	Varētu samazināt, ieviešot kopējus standartus un politiku.	— Darba ņēmējiem jāpiemēro no-darbinātības pamatstandarti un pienācīga sociālā aizsardzība — Turpmāki centieni virzībā uz algu konverģenci un minimālās algas noteikšana dalībvalstīs — Izvērtēt koncepciju par Eiropas minimālo ienākumu — ES un valstu iniciatīvas sociālās aizsardzības uzlabošanai (sociālais nodrošinājums, sociālā palīdzība, sociālie pakalpojumi, veselības aprūpe, mājokļi)

Problēmas	1. scenārijs "Tikai pārvietošanās brīvība"	2. scenārijs "Ciešāka sadarbība"	3. scenārijs "Padziļināta sociālā dimensija visiem kopā"	EESK scenārijs (4.) "Sociālās dimensijas padziļināšana, ja tas ir iespējams, un vairāk koncentrēties uz rezultātiem"
Uzņēmumu konkurētspēja	Mazāk ES regulējuma, bet lielākas izmaksas, lai ievērotu 27 dažādus regulējumus veselības aizsardzības un drošības, darba laika u. c. jomās.	Kopumā sarežģītāka noteikumu uzraudzība/izpilde. Konkurētspēju varētu uzlabot arī ar lielāku konverģenci un jauniem, inovatīviem risinājumiem avangarda dalībvalstīs, kā arī attiecībā uz dažiem uzņēmējdarbības modeļiem avangarda grupā neietilpstošajās dalībvalstīs, pateicoties mazākam regulējumam.	Vienlīdzīgi konkurences apstākļi, mazāka birokrātija, pateicoties vienam standartam, un maksimāli izmantotas ES darba tirgus un izglītības politikas (piemēram, pilnveidots <i>Erasmus+</i> u. c.) Mazākas izmaksas ar kopējiem IT risinājumiem un arī ar vienkāršu diplomu atzīšanu utt.	— Stabila makroekonomikas politika, kas veicina labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi, tādējādi uzlabojot nodarbinātību — Jaunu prasņu un darbvietu programmas pamatā būtu līdzsvarotā elastdrošības koncepcija — Uz risinājumu vērstais sociālais dialogs, kas veicina konkurētspēju
Iedzīvotāju atbalsts ES integrācijai	Sociālo jomu var regulēt pietuvināti iedzīvotājiem, bet atbalsts integrācijai var samazināties, ja palielināsies iejupejoša sacensība.	Avangarda grupā neietilpstošajās dalībvalstīs atbalsts, iespējams, samazināsies, ja pasliktināsies sociālie apstākļi, jo dalībvalstīs varētu pazemināt sociālos standartus, lai piesaistītu uzņēmumus. Avangarda grupas dalībvalstīs tas var palielināties		— ESTP iekļūst par pozitīvu projektu visiem iedzīvotājiem, lai palīdzētu atgūt uzticēšanos ES spējai uzlabot dzīves perspektīvas, radīt pietiekamas nodarbinātības iespējas un godīgus darba apstākļus visiem — Efektīvāka un demokrātiskāka ekonomikas pārvaldība, it īpaši eurozonā, lai novērstu nelīdzsvarotību

Problēmas	1. scenārijs "Tikai pārvietošanās brīvība"	2. scenārijs "Ciešāka sadarbība"	3. scenārijs "Padziļināta sociālā dimensija visiem kopā"	EESK scenārijs (4.) "Sociālās dimensijas padziļināšana, ja tas ir iespējams, un vairāk koncentrēties uz rezultātiem"
Secinājumi	- Atšķirību pieauguma virzītājspēks - Lielas pārmaiņas/solis atpakaļ - Ievērojama ietekme uz iedzīvotāju dzīvi "Vieglā Brexit scenārijs" visiem - Risks, ka notiks "sacensība uz leju" - Pārvietošanās brīvības mobilitātes regulējums varētu būt kvalitatīvāks (mazāk, bet labāk), un Komisija to varētu labāk īstenot/kontrolēt	- Labāka konverģence dažu dalībvalstu starpā, bet lielākas atšķirības ar citām (pieaug daļēja atšķirība) - Nav zemākā kopsaucēja politikas - Pilsonu tiesības dalībvalstīs atšķiras - vienotā tirgus erozijas risks	- Konverģences virzītājspēks, lielas pārmaiņas - Kopējas vērtības/nostiprinātas tiesības - Saistošs pasākums, kritēriji 27 dalībvalstīs (nodarbinātība, izglītība, labklājības sistēmas) - ES finansējums saistīts ar izpildes kritērijiem (nosacījumi)	- Konverģences virzītājspēks, lielas pārmaiņas - Kopīgu vērtību/tiesību sekmēšana un īstenošana - Kopējas atsaucē sistēmas attiecībā uz ienākumu atbalstu tiem, kam tas nepieciešams - Juridiski saistoši pasākumi Eiropas puslādā, kritēriji 27 dalībvalstīm (nodarbinātība, izglītība, labklājības sistēmas) - Palielināts ES finansējums sociālajai kohēzijai un investīcijām (ievērojot Stabilitātes un izaugsmes paktu, bez nosacījumiem)

Līdzekļi 1.–4. scenārijā izvirzīto mērķu sasniegšanai

- Eiropas puslāds
- Eiropas puslādā iekļauts sociālo rezultātu pārskats
- DFS paredzēti finansiāli stimuli
- ESTP, vadošās tiesības un vadošie principi
- ESTP īstenošanas celvedis (tostarp lēģislatīvi un nelegislatīvi pasākumi)
- Sociālais dialogs